

Lääkehuolto on kiinteä osa tehokasta katastrofiapua

[illegible]

Kansainvälisen Punaisen Ristin nopean avustustoiminnan katastrofivalmiusyksiköt (Emergency Response Units, ERU) täydentävät viranomaisten sekä paikallisen Punaisen Ristin tarjoamaa katastrofiapua. Inhimillisen kärsimyksen ja terveydenhuoltojärjestelmän ylimääräisen kuormituksen vähentämisessä

keskeistä on akuuttihoidon ohella perussairauksien pahenemisen ehkäiseminen. Tämä edellyttää välttämättömien lääkkeiden tarjonnan varmistamista.

Lääkevalikoimat perustuvat kansainvälisiin suosituksiin

Maailman terveysjärjestö on vuodesta 1977 ylläpitänyt välttämättömien lääkkeiden malliluetteloa (Essential Medicines List, EML). Luetteloon pääsy edellyttää lääkkeen tehon ja turvallisuuden, kustannustehokkuuden sekä kansanterveydellisen merkityksen osoittamista. Vuosien varrella valikoimaan on lisätty lääkkeitä sydän- ja syöpäsairauksien sekä diabeteksen hoitoon. Mikrobilääkkeiden määrä on kaksinkertaistunut.

Yli 150 maata on laatinut kansallisen luettelon varmistaakseen, että tärkeimpiä lääkkeitä on riittävästi saatavilla edullisina ja sopivina valmisteina koko väestölle. Tavoitteen saavuttamisessa auttavat rinnakkaisvalmisteet ja erikoistuneet lääketoimittajat.

Kansainvälinen Punainen Risti noudattaa monen muun avustusjärjestön tavoin EML:iä maailmanlaajuisesti yhteneväisen lääkevalikoimansa pohjana. Paitsi että näiden lääkkeiden maahantuontiin sovelletaan usein helpotuksia katastrofitilanteissa, tämä edistää yhteensopivuutta useiden kansallisten terveydenhoitojärjestelmien kanssa, lisää lääkkeiden käytettävyyttä ja helpottaa avustustoimijoiden yhteistyötä. Pienet muutokset valikoimiin voivat olla tarpeellisia erityisistä hoitotarpeista, kohdemaan olosuhteista tai lääkkeiden saatavuusongelmista johtuen.

Maailman terveysjärjestön ja suurten avustusjärjestöjen yhdessä kehittämä Interagency Emergency Health Kit -konsepti (IEHK) helpottaa avun toimittamista ja yhteistyötä laajamittaisissa katastrofeissa. Valmiiksi pakatut IEHK-pakkaukset sisältävät EML-läkkeitä ja yksinkertaisia lääkinnällisiä tarvikkeita 10 000 ihmisen hoitoon kolmeksi kuukaudeksi.

Käyttö onnistuu perustason koulutuksella. Uusin versio huomioi lasten sekä mielenterveyden hoidon erityistarpeet, ja sitä voidaan täydentää esimerkiksi kroonisten sairauksien hoitoon tarkoitetuilla pakkauksilla.

Haasteina logistiikkaketju ja lääkeväärennökset

Suomen Punaisen Ristin logistiikkakeskuksessa Tampereella on lähtövalmiudessa useita terveydenhuollon ERU-yksiköitä lääkkeineen. Lääkehankinnoista logistiikkakeskuksessa vastaa lääketukku, josta voidaan toimittaa lääkkeitä kaikkialle maailmaan. Muutamaa erityislupavalmistetta lukuun ottamatta kaikilla lääkkeillä on myyntilupa Suomessa.

Avustustyöntekijät seuraavat lääkkeiden kuljetusolosuhteita erityisesti kylmäkuljetettavien immunoglobuliinien, rokotteiden ja muiden herkkien lääkevalmisteiden osalta. Viimeiset kilometrit avuntarvitsijoiden luo tarisevissa ajoneuvoissa ja vaihtelevissa lämpötiloissa ovat myös lääkkeille kriittisimmät.

Avustustyöntekijöiden tuleekin tuntea lääkkeiden normaaliominaisuudet, olosuhteiden vaikutukset

säilyvyyteen sekä toimintaohjeet poikkeustilanteissa. Vastuunalainen johtaja hyväksyy seurantatietojen perusteella lääkkeet käyttöön niiden saavuttua määränpäähänsä sairaalan tai klinikan mukana.

Vanhentuneita tai kuljetuksessa vaurioituneita lääkkeitä ei käytetä. Koska paikallisissa lääkehankinnoissa on vaikeaa varmistua lääkkeiden alkuperästä ja laadusta, myös täydennykset tapahtuvat logistiikkakeskuksen kautta.

Evakuointisairaala on suunniteltu tukemaan viranomaisia kotimaan katastrofeissa ja lääkinnällisissä evakuoinneissa. Kahden tunnin varoitusajalla lähtevän “maailman nopeimman sairaalan” edistyneempi ja keskussairaالاتasoisia erityislupavalmisteita sisältävä lääkevalikoima on laadittu yhteistyössä Tampereen yliopistollisen keskussairaalan sairaala-apteekin kanssa.

Tarkoituksenmukaisinta tapaa ylläpitää evakuointisairaalan lääkevalikoimaa jatkuvassa lähtövalmiudessa selvitetään parhaillaan.

Suomen Punainen Risti panostaa lääkeosaamiseen

Varmistaaksemme lääkehuollon osaamisen avustustyössämme rekrytoimme henkilöreserviimme lääkealan osaajia. Järjestämme koulutusta niin lääkelogistiikasta kuin ERU-apteekkien perustamisesta.

Toimintatapoja kehitetään jatkuvasti, jotta lääkitysturvallisuudesta voidaan varmistua myös haastavissa olosuhteissa. Näin varmistamme, että SPR tunnetaan kansainvälisesti vahvasta terveydenhuollon osaamisestaan myös jatkossa.

Otto Kari

Farmaseutti, lääkelogistiikkaan erikoistunut avustustyöntekijä
Varapuheenjohtaja, Suomen Punainen Risti

LISÄÄ AIHEESTA

KIRJALLISUUTTA

Management Sciences for Health. **Managing Access to Medicines and Health Technologies**. Arlington: MSH 2012. (<http://apps.who.int>)

Punaisen Ristin nopean avustustoiminnan yksiköt. (<http://www.punainenristi.fi>)

Vuorenkoski L. Tarvitsisivatko kehittyneet maat välttämättömien lääkkeiden luetteloita? Duodecim 2005; 121(14): 1495–6.

World Health Organization. **The Interagency Emergency Health Kit 2011**. France: WHO 2011. www.who.int (<http://www.who.int>)